

Budapest gazdasági problémái

Írta Láng Lajos dr. felsőházi tag

A zárszámadási vita annyi gazdasági problémát vetett felszínre és a főváros pénzügyi helyzetébe olyan mélyen világított be, hogy szükségesnek látjuk, mélyére tekinteni a tárgyalás alá kerülő kérdéseknek.

A Tabán felépítésének fontos problémáját nem lehet jelszavak alapján megoldani és nem lehet a Tabán felépítésének grandiózus tervét egyszerűen szükségmunka gyanánt kezelni. Bármennyire fontos is munkaalkalmak teremtése, a Tabán rendezését, amely nemzedékek sorsára kihat, egyedül ebből a szempontból elbírálni nem lehet.

A munkaalkalmak teremtésének van számos más módja. Egyedül ennek a szempontnak feláldozni Budapest fürdőváros tervét, egyenesen antiszociális elgondolás, amelynek hatása olyan volna, mint a patikában elcserélt gyógyszeré, — egyenesen megfordított.

Amikor a közgyűlésen a demokrata párt egyik tagja azt a kérdést vetette fel, hogyha a Tabán ügyét munkaalkalom teremtésének kérdésével kapcsoljuk össze, miért nem inkább az Erzsébet-sugarút kiépítésével teremtünk munkaalkalmat, akkor *Borvendég* alpolgármester azt a választ adta, hogy az Erzsébet-sugarút kiépítésének nincsenek meg a pénzügyi előfeltételei, a Tabánnál pedig ezek a pénzügyi előfeltételek fennforognak.

Én az alpolgármester válaszával nem értek egyet, mert véleményem szerint

a Tabán felépítésének pénzügyi előfeltételei is hiányoznak.

A Tabán felépítésének céljaira a főváros jegyzett az Ipari Munkaszerző Szövetkezethél 2.5 millió pengő részjegyet és ezen szövetkezet révén óhajt felvenni kb. 9 millió pengőig terjedő kölcsönt úgy, hogy 10 milliót jóval meghaladó olyan befektetés eszközéséről van szó, amelynek fedezetét nem látom. Az az elgondolás, hogy a Tabán telkeit a főváros áruba bocsátja és olyan bevételre számít, amely ezeket a kiadásokat fedezi, merően utópisztikus. De ha lehetséges volna is a tabáni telkeknek a polgármesteri tervezetben elgondolt áron való értékesítése, a magam részéről a legélesebben ellenzem azt az elgondolást, hogy a Tabánban négyemeletes házak építtessenek és ennek az építkezésnek előmozdítására a pénzügyminisztériumtól 35 évet is meghaladó adómentesség eszközöltessék ki.

Már a zárszámadási vitában rámutattam arra, hogy a főváros házáinak jövedelmezősége a nulla százalék felé halad. Igaz, hogy a zárszámadás nem tünteti fel a főváros házáinak kiadási tétel gyanánt azokat a kamatterheket, amelyeket a főváros azon kölcsönök után fizet, amelyekből házaikat építtette, de a zárszámadásnak ez a csoportosítása semmit sem változtat, azon a tényen, hogy a főváros házai semmit sem jövedelmeznek és ma-holnap ez a kérdés a főváros legsúlyosabb problémái közé fog felsorakozni.

A fővárosnak házaiban a bérhátralek közel egy és félmillió pengő, amely negyedévről negyedévre nő.

Ma már az a helyzet, hogy a „Bérházak” csoportjában több a házbérkinnlévőség,

mint ami a kiadások levonása után befolyó netto házbér.

A főváros adóbevételeinek egyik legjelentékenyebb tétele a házbéradó, amelyek az üresedő lakások és a csökkenő bérek következtében geometriai mértékben fogy.

Nem tudom felismerni annak a pénzügyi elgondolásnak bölcsességét, amely úgy akar segíteni a főváros házbérbevételeinél és pótabévételeinél fennálló visszaesésen, hogy a Budapestben meglévő 13.000 üres lakás mellé még a Tabánban több ezer újabb lakást akar termeltetni és ezeknek olyan adómentességet kíván nyújtani, amely minden eddigi adómentességen tultesz. Ez a terv károsítja a fővárost, mint háztulajdonost, ez a terv károsítja a fővárost, mint akit a házbérpótadója megillet, ez a terv károsítja azt a tőkét, amely a főváros egyéb területein van ingatlanokba beinvestálva.

Ez a terv senkinek sem használ s amellet tönkre teszi azt az elgondolást, hogy a Tabán legyen a fürdőváros központja,

ahol nem négyemeletes bérházak építenődök, hanem legfeljebb villaszerű, kertcsaládiházak.

Azt az argumentumot, hogy csak azok a lakások üresek, amelyek drágák, vagy nem modernül vannak felszerelve, a főváros, mint háztulajdonos cáfolja meg legjobban, hiszen a fővárosnak ugynevezett banképítkezéseivel csupa modern lakást termeltek, amelynek bérei a szociális szempontok figyelembevételével állapítottak meg.

A Tabánban létesítendő négyemeletes házbéépítkezések tervét tehát helyeselni nem tudom.

A főváros általános pénzügyi helyzetére nézve az a felfogásom, hogy

bár a főváros fizetőképessége vitán felül áll, az utóbbi években a rosszabbodás szembeszökő.

A zárszámadási hiány, amelyet az 1934. éves költségvetésben kell majd fedezni, nem a zárszámadásban kimutatott 2,118.000 pengő, hanem ennél jóval nagyobb. Számos olyan hiány mutatkozik ugyanis, amelyet a zárszámadás más csoportosításban említ, amelyet azonban csak önámítással lehet számításán kívül hagyni.

A főváros eladósodása is nagyméretű. Nem beszélve az 1930-ban felvett 46 millió függő kölcsönről, amelynek visszafizetésére egy hosszulejáratu kölcsön kontempláltatott, amelyet most megkapni nem lehet; volt a fővárosnak 1932 végén 8 millió pengő forgókölcsön-tartozása, ebben az évben előállott az ut- és csatornaépítések céljaira felvett 10 millió pengő tartozás, amellyel a főváros a vállalkozóknak adós és most a Tabán céljaira a fenti módon igénybe óhajt venni további 10 millió pengő tartozást. Ha ehhez hozzávesszük azokat a milliókra menő veszteségeket, amelyek az üzemeknél és egy részvényársasági formában működő üzemnél rövidesen napvilágra fognak jutni, akkor valóban szükség van bizonyos rezervációra annál a nagy önbizalomnál, amivel a főváros gazdasági helyzetéről általában beszélni szoktunk.

A közlekedési vállalatok sorsát jisztónek tartom.

Az Autobusz-üzem és a BSzKRt egyesítése jogilag ezért nem történt meg, mert a BSzKRt, amely maga is rossz helyzetben van, képtelen volna viselni az Autobusz-üzemnek évi közel 2 millió pengős veszteségét. Számolni kell azzal, hogy a főváros vagyonmérlegéből azt a közel 15 millió pengőt, amely az Autobusz-üzemnél be van fektetve, le kell írni, mert csak ilyen leírás után és csak így képes a BSzKRt az Autobusz-üzemet magába olvasztani.

A BSzKRt és a Hév veszteséges eredményei köztudomásuak. Ennek a problémának megoldása még sok gondot fog okozni a főváros vezetőségének.

A középut a közüzemi kérdésben

Június végén kell az iparfejlesztési törvény értelmében a közüzemi kérdésben dönteni. Az ellentétes érdekek harca ilyenkor megint ráterelik a figyelmet a különböző üzemek működésére és a nyilvánosság előtt is a legkülönbözőbb érvek hangzanak el, nyilván azért, hogy a döntést befolyásolják.

Mi, akik a szabadkereskedelem elvi álláspontján állunk, valljuk, hogy nem lehet a közületek feladata a beavatkozás a magángazdaság működésébe. Ezt az elvet mindvégig képviselni kell, de ugyanakkor tudomásul kell venni az adott helyzeteket is.

Elméleteket gyakorlatilag keresztülvinni sohasem szabad merev csökönnyösséggel,

hanem mindenkor kellő tárgyilagossággal kell megfontolni a következményeket. A közüzemi kérdésnél is az a fontos, hogy az egyes üzemek mennyiben fejtenek ki közérdekű működést, nem okoznak-e kárt magának az államgazdaságnak és végül, mennyiben érintik magát a magángazdaságot. Ha nem ebből a szempontból nézzük a dolgokat, akkor megtörténhetik, hogy az általános intézkedés gyakorlatilag éppen az ellenkező eredményt éri el, mint amire szükség van.

Példája ennek az a harc, amely újból felhangolt az *Országos Egészségügyi Anyagraktár — Rico — r. t.*-gal kapcsolatban. Jogosulatlanul heves támadások voltak ez ellen az intézmény ellen, amelynek gyakran személyi térre is átsaptak. A kereskedelmi miniszter azonban a parlamentben is kifejtette, hogy

a Rico megszüntetése csupán négy gyógyszeranyagkereskedő érdeke.

A közintézmények és a fogyasztók nagy tömegének érdeke, szakemberek szerint azt kívánja meg, hogy éppen a gyógyszerkereskedelemben ne történhessen olyan kartelegyeduralom, amely a közérdeket veszélyeztetné. Valóban: nem megújuló támadások, hanem csak tárgyilagosságra hozták azt a kérdést. Így már nyilvánosságra hozták azt is, hogy a gyógyszeranyagkereskedők győztek, mert az Ipartanács a Rico megszüntetése mellett foglalt állást. Az Ipartanács, tudvalevőleg, csak véleményező szerv és a döntés kizárólag az érdekelt tárcák minisztereit illeti. A helyzet azonban az, hogy az Ipartanács részéről még nem is történt állásfoglalás, de ha akármilyen is lesz ez, ezzel szemben áll az tény, hogy illetékes helyről olyan nyilatkozatok hangzottak el, hogy minden egyoldalu és közérdeket nem tekintő támadás, a vállalat további működésére hatástalan marad.